

УДК 658.155.4.001.25 (477)

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ<http://orcid.org/0000-0002-7750-9791>

Хаджинова Олена Вікторівна, декан економічного факультету, д. е. н., доцент кафедри «Фінанси та банківська справа», ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Маріуполь, azsudcom@gmail.com, +380969552965

Куртяник Михайло Сергійович, бухгалтер ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Маріуполь, mishakurtyanyk1995@gmail.com

Olena Khadzhynova, Economics Faculty Dean, Doctor in Economics, Finance and banking Department Docent, State Higher Educational Institution «Priazovskyi State Technical University»

Mikhail Kurtyanik, accountant State Higher Educational Institution «Priazovskyi State Technical University»

O. Khadzhynova, M. Kurtyanik, Theoretical aspects of ensuring the financial and economic security of Ukrainian enterprises.

The article considers the essential characteristics of the concept of financial and economic security of enterprises. The main directions of ensuring the financial and economic security of an economic entity are determined. Factors that adversely affect the financial condition of enterprises are investigated.

The basis of the study is a set of theoretical issues of ensuring the financial and economic security of the enterprise and its changes in the implementation of a certain volume of operations in the process of economic activity.

The authors found that the goal of ensuring the financial and economic security of an enterprise is to minimize internal and external threats in the context of the dynamic development of the global and national economies.

The authors proposed and considered the directions of ensuring the financial and economic security of enterprises that prevent a negative impact on the business image, investment attractiveness, financial and economic stability, solvency, profitability, and a healthy competitive environment of the enterprise.

The authors concluded that the financial and economic security of an enterprise is expressed in: a close relationship between all areas of ensuring the financial and economic security of enterprises; developing strategies for effective management of business processes; in the adjustment of financial and economic activities for the implementation of the strategic development of the enterprise; in achieving a high level of intelligent management personnel. Synchronization of interactions in the areas of ensuring the financial and economic security of an enterprise makes it possible to build an effective system of management decisions aimed at the strategic development of an economic entity.

Хаджинова О. В., Куртяник М. С. Теоретичні аспекти забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств України.

В статті розглянуто сутнісна характеристика поняття фінансово-економічної безпеки підприємств. Визначено основні напрями забезпечення фінансово-економічної безпеки господарюючого суб'єкту. Досліджено фактори, що негативно впливають на фінансовий стан підприємств.

Базою дослідження є сукупність теоретичних питань забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства і його зміни в результаті реалізації певного обсягу операцій в процесі господарської діяльності.

Авторами визначено, що метою забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства є мінімізація внутрішніх та зовнішніх загроз в умовах динамічного розвитку глобальної і національної економік.

Авторами запропоновано та розглянуто напрямки забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств які запобігають негативно впливати на діловий імідж, інвестиційну привабливість, фінансово-економічну стійкість, платоспроможність, рентабельність, здорове конкурентне середовище підприємства.

Авторами зроблено висновок про те, що фінансово-економічна безпека підприємства виражається в: тісному взаємозв'язку між усіма напрямками забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств; розробці стратегій для ефективного управління бізнес-процесами; в корегуванні фінансово-господарської діяльності для реалізації стратегічного розвитку підприємства; в досягненні високого рівня інтелектуального управлінського персоналу. Синхронізація взаємодій напрямків забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства дозволяє вибудувати ефективну низку управлінських рішень, спрямовану на стратегічний розвиток господарюючого суб'єкта.

Хаджинова Е. В., Куртянык М. С. Теоретические аспекты обеспечения финансово-экономической безопасности предприятий Украины.

В статье рассмотрены сущностная характеристика понятия финансово-экономической безопасности предприятий. Определены основные направления обеспечения финансово-экономической безопасности хозяйствующего субъекта. Исследованы факторы, которые негативно влияют на финансовое состояние предприятий.

Базой исследования является совокупность теоретических вопросов обеспечения финансово-экономической безопасности предприятия и его изменения реализации определенного объема операций в процессе хозяйственной деятельности.

Авторами установлено, что целью обеспечения финансово-экономической безопасности предприятия является минимизация внутренних и внешних угроз в условиях динамичного развития глобальной и национальной экономик.

Авторами предложены и рассмотрены направления обеспечения финансово-экономической безопасности предприятий которые предотвращают негативное влияние на деловой имидж, инвестиционную привлекательность, финансово-экономическую устойчивость, платежеспособность, рентабельность, здоровую конкурентную среду предприятия.

Авторами сделан вывод о том, что финансово-экономическая безопасность предприятия выражается в: тесной взаимосвязи между всеми направлениями обеспечения финансово-экономической безопасности предприятий; разработке стратегий для эффективного управления бизнес-процессами; в корректировке финансово-хозяйственной деятельности для реализации стратегического развития предприятия; в достижении высокого уровня интеллектуального управленческого персонала. Синхронизация взаимодействий направлений обеспечения финансово-экономической безопасности предприятия позволяет выстроить эффективную систему управленческих решений, направленную на стратегическое развитие хозяйствующего субъекта.

Постановка проблеми. В сучасних реаліях глобальних трансформацій економіка України, знаходиться дуже в скрутному становищі. В умовах деіндустріалізації, глибокої воєнно-політичної кризи, вітчизняні підприємства вимушені переорієнтовуються на інші ринки збуту, так як втрачають стратегічних бізнес-партнерів. Зміна економічного курсу країни приведе до численних зовнішніх і внутрішніх загроз, які негативно впливають на фінансово-економічний стан підприємств.

Аналіз останніх публікацій. Дослідження проблем забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств можна знайти в наукових працях відомих вітчизняних вчених-економістів, як: Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В. [1], Івашенко О. В. [2], Столбов В. Ф., Шаповал Г. М. [3], Васечко Л. І. [4], Аванесова Н. Е., Бойко Л. Г. [5], Миронець Ю. В. [6], Бондаренко О. О. [7] та ін. Попри вагомий доробок вчених-економістів, проблема забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств на сучасному етапі розвитку економіки є невирішеною. Негативний вплив внутрішніх та зовнішніх загроз посилюють доцільність удосконалення управління підприємствами і пошуку напрямків забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств.

Мета статті. Метою статті є дослідження з позицій системного підходу теоретичних питань вдосконалення управління підприємствами, з точки зору забезпечення їх фінансово-економічної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення ефективною фінансово-економічної безпеки підприємств є запорукою стійкої динаміки сталого розвитку економіки країни в цілому. Розробка стратегічних цілей, удосконалення на цій основі господарської діяльності підприємств, прийняття оптимальних управлінських рішень, дає змогу зміцнити фінансово-економічну безпеку підприємств.

Забезпечення фінансово-економічної безпеки це – процес зміцнення фінансового стану господарюючого суб'єкту, запобігання негативних впливів потенційних внутрішніх та зовнішніх загроз, в умовах динамічного розвитку глобальної і національної економік. Факторами негативного впливу є зменшення власного капіталу, промисловий шпіонаж, розголошення комерційної таємниці, неефективна стратегія підприємства, неграмотна дивідендна політика, форс-мажорні обставини, стан світової фінансової кон'юнктури, стагнація еко-номіки держави, спекулятивні дії з цінними паперами, лобіювання фінансово-економічних інтересів конкурентів, агресивна купівля акцій підприємства конкурентами.

Мінімізація внутрішніх і зовнішніх загроз дозволяє посилити діло-вий імідж, інвестиційну привабливість, фінансово-економічну стійкість, плато-спроможність, рентабельність, здорове конкурентне середовище підприємства.

Забезпечення фінансово-економічної безпеки відіграє ключову роль у формуванні ефективних управлінських рішень, пов'язаних зі зміцненням стратегічного розвитку господарюючого суб'єкту.

Постійний контроль і аналіз кон'юнктури ринків дозволяє своєчасно корегувати стратегічні цілі підприємства. Грамотно побудована стратегія розвитку господарюючого суб'єкту дозволяє не тільки закріпити досягнутий результат, але і посилити вплив на економічні процеси.

У сучасній економічній літературі є багато науково-обґрунтованих тлумачень поняття фінансово-економічної безпеки підприємства. В наукових працях таких авторів, як Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р. фінансово-економічна безпека підприємства трактується як динамічна ознака, що змінюється під впливом чинників і загроз внутрішнього та зовнішнього середовища. [1].

Науковець Іващенко О. В. пропонує розглядати фінансово-економічну безпеку господарюючого суб'єкту, як стан захищеності підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз, при якому ефективно використовуються корпоративні ресурси підприємства та постійно забезпечується досягнення найкращих значень фінансово-економічних показників [2].

Своє бачення фінансово-економічної безпеки пропонують Столбов В. Ф., Шаповал Г. М. Науковці розглядають її як стан захищеності його ресурсів та інтелектуального потенціалу від наявних та потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього середовища його функціонування, який характеризується високими фінансовими показниками діяльності та перспективою економічного розвитку в майбутньому [3].

На думку Васечко Л. І. фінансово-економічна безпека підприємства – це сукупність заходів спрямованих на запобігання шкоди від негативних впливів на їх економічну безпеку з різних аспектів фінансово-господарської діяльності [4].

У той же час Аванесова Н. Е, Бойко Л. Г. пропонують розглядати фінансово-економічну безпеку підприємства як граничний стан фінансової стійкості, у якому повинно знаходитися підприємство для реалізації своєї стратегії, характеризується здатністю підприємства протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам [5].

З точки зору Миронець Ю. В. фінансово-економічна безпека підприємства - це фінансово-економічний стан, що забезпечує захищеність його фінансово-економічних інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз, а також створює необхідні фінансово-економічні можливості для стійкого розвитку в поточному і довгостроковому періодах [6].

У статті Бондаренко О. О. «фінансово-економічна безпека підприємства теоретичний на практичний аспекти» фінансово-економічна безпека підприємства визначається як сукупність робіт, які забезпечують платоспроможність підприємства та ліквідність його оборотних активів; організація контролю усіх видів діяльності підприємства з метою підвищення його ефективності; кваліфікація, компетентність та активність менеджерів; ефективність використання усіх видів ресурсів; процес попередження можливих збитків через внутрішні та зовнішні загрози тощо [7].

Узагальнюючи аналіз праць з визначення фінансово-економічної безпеки підприємства зазначеними вченими-економістами, дає змогу зробити наступний висновок, що фінансово-економічна безпека підприємств – це сукупність складних та комплексних заходів націлених на створення багаторівневої системи забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств, з метою формування стратегічних пріоритетів розвитку підприємства.

Ефективне забезпечення багатовекторної фінансово-економічної безпеки підприємства складається з багатьох взаємозалежних напрямків, які представлені на рисунку 1.1.

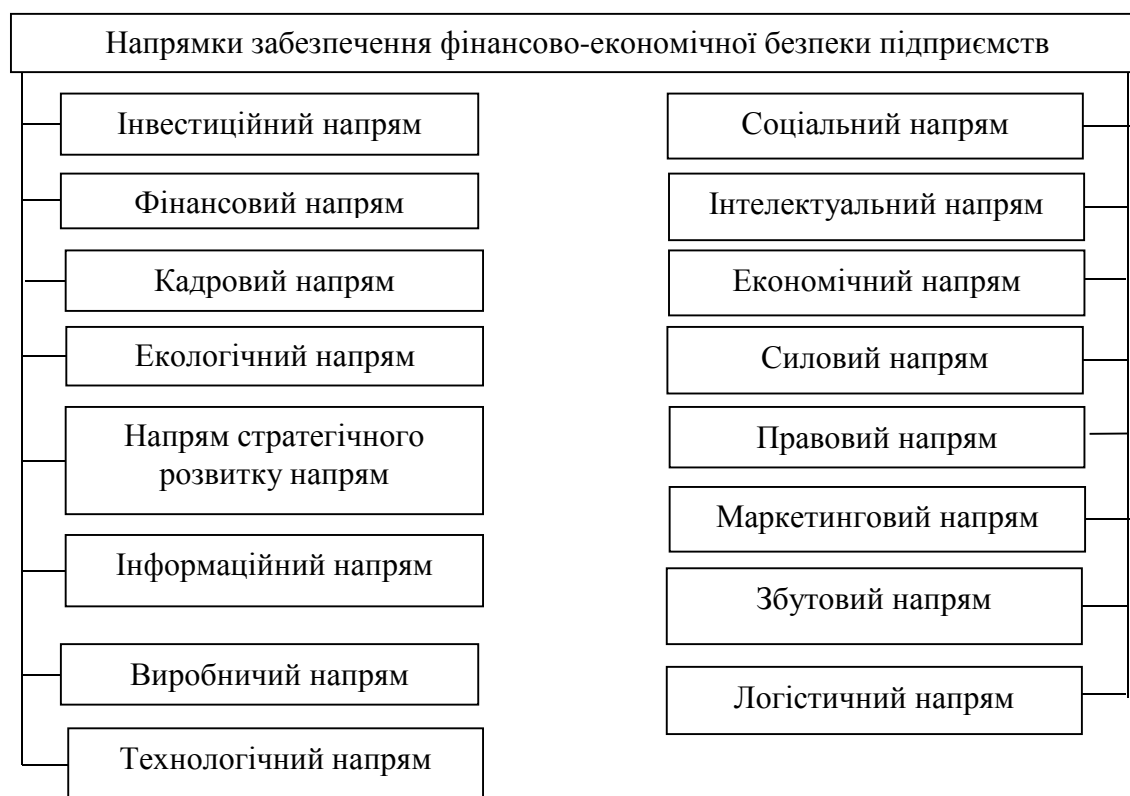

Рис. 1.1. – Напрямки забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств
Джерело: розробка авторів на основі [1], [2], [3], [4], [5], [6], [7].

Зазначені напрями фінансово-економічної безпеки реалізуються відповідно до покладених функцій складових системи управління підприємств.

- Інвестиційне напрям забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства це - комплекс заходів, спрямований на управління грошовими коштами. Основним завданням інвестиційного спрямування є формування довгострокової структури капіталу для реалізації стратегічного інноваційного потенціалу господарюючого суб'єкта, що враховує зміну факторів зовнішнього середовища. Таким чином, досягається стабільне, стійке і ефективне розвиток розширеного відтворення, підвищується ринкова вартість підприємства.

- Фінансовий напрям забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства це - комплекс заходів спрямований на стратегічне управління грошовими коштами і фінансовими фондами. Основним завданням фінансового напрямку є досягнення тактико-стратегічних цілей: зниження собівартості, розширення відтворення, підвищення конкурентоспроможності, підвищення рентабельності продукції, шляхом знаходження оптимальних фінансових рішень.

- Кадровий напрям забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства це - комплекс заходів спрямований на стратегічне управління персоналом. Основним завданням кадрового напрямку є формування кадрової стратегії підприємства, яка передбачає оптимальну кількість персоналу, розкриття потенціалу кожного співробітника індивідуально, систематичне підвищення кваліфікації, преміальна оплата праці, створення кадрового резерву і т. д. Аналіз і оцінка, перерахованих факторів дає можливість прогнозувати і коректувати продуктивність праці на підприємстві.

- Екологічний напрям забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства це - комплекс заходів, стратегічної концепції розвитку суспільства, спрямований на формування екологічної навколишнього середовища в умовах виробничо-

територіального комплексу, дотримання вимог природного законодавства і збереження балансу між екологічними і економічними показниками.

- Стратегічний напрям забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства це - комплекс заходів спрямований на формування корпоративних стратегічних завдань. Розвиток інноваційного потенціалу господарюючого суб'єкта сприяє стабільному, сталого функціонування підприємства в умовах негативного факторів зовнішнього середовища.

- Інформаційний напрям забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства це - комплекс заходів спрямований на стратегічне управління інформаційними потоками, метою якого значиться збереження інформаційних ресурсів. т. е. захищеність інформаційних систем для підвищення ефективності діяльності підприємства.

- Виробничий напрям забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства це - комплекс заходів спрямований на управління стратегічними процесами виробництва підприємства. Для поліпшення виробничого потенціалу господарюючого суб'єкта необхідно своєчасне доведення економічно виробничих програм і завдань.

- Технологічний напрям забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства це - комплекс заходів, спрямований на стратегічне управління технологічними ресурсами. Науково-технічні дослідження відкривають вікно можливостей проводить Патентні пошуки, розкривати інноваційний потенціал проектів. Високотехнологічне виробництво забезпечує захист об'єктів інтелектуальної власності.

- Соціальний напрям забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства це - комплекс заходів спрямований на стратегічне рішення соціально-економічних проблем відображають мотивації людської поведінки. Ефективне функціонування і раціональне використання ресурсів господарюючого суб'єкта передбачає розвиток у персоналу позитивного емоційного фону.

- Інтелектуальне напрям забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства це - комплекс заходів спрямований на стратегічний розвиток інтелектуальної діяльності персоналу підприємства, який своєю творчою працею розкриває і вдосконалює інноваційний потенціал підприємства забезпечуючи істотну перевагу перед конкурентами.

- Економічний напрям забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства це - комплекс заходів спрямований на тактико-стратегічне управління виробничими витратами. Грамотне калькулювання собівартості виробничих виробів оптимізує виробничі програми дозволяючи прогнозувати поведінки витрат, вибудовувати ефективну цінову політику, вирішувати тактико-стратегічних завдання.

- Силовий напрям забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства це - комплекс заходів, спрямованих на виявлення та ліквідацію джерел негативного впливу з боку конкурентів, що дозволяє мінімізувати збиток фінансово-економічної безпеки підприємства.

- Правовий напрям забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства це - комплекс заходів, спрямованих на здійснення заходів, що плануються дозволяють проводити всебічний захист інтересів підприємства.

- Маркетинговий напрям забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства це - комплекс заходів, спрямований на стратегічне дослідження і вивчення життєвого циклу виробничих виробів. Прогноз динаміки продажів дозволяє визначити на якій стадії життєвого циклу знаходиться товар. Розширення асортименту і вихід виробничих виробів на суміжні ринки дозволяє уникнути ліквідацію товару.

- Збутовий напрям забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства це - комплекс заходів, спрямований на стратегічне управління каналами збуту. Ефективне налагодження збуту досягається шляхом своєчасного взаємодії виробників і дистриб'юторів логістичного ланцюга поставок.

- Логістичний напрям забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства це - комплекс заходів, спрямований на стратегічне управління матеріальними

ресурсами і товарами. Адаптація і оптимізація між організацій-них відносин гарантує точне виконання термінів поставок, посилюючи позиції підприємства на ринку зберігаючи корпоративну стратегію господарюючого суб'єкта.

Таким чином, ефективна реалізація стратегічних напрямків сприяє розробити багаторівневу систему фінансово-економічної безпеки, що дозволяє мінімізувати чинники, які негативно впливають на ділову репутацію, інвестиційну привабливість, конкурентоспроможність, фінансово-економічну стійкість, платоспроможність і незалежність підприємства.

Висновки. Виходячи зі змісту визначень напрямків забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, можна зробити наступний висновок про те, що фінансово-економічна безпека підприємства виражається в:

1. Тісному взаємозв'язку між усіма напрямками забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств;
2. Розробці стратегій для ефективного управління бізнес-процесами;
3. Корегуванні фінансово-господарської діяльності для реалізації стратегічного розвитку підприємства;
4. Досягненні високого рівня інтелектуального управлінського персоналу.

Синхронізація взаємодій напрямків забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства дозволяє вибудувати ефективну низку управлінських рішень, спрямовану на стратегічний розвиток господарюючого суб'єкта.

Список використаних джерел:

1. Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В., [за ред. Т.Г. Васильціва]. – Львів: ВИДАВНИЦТВО, 2012. –386 с.
2. Іващенко О. В. Фінансово-економічна безпека підприємства / О. В. Іващенко // Вісник Одеського національного університету. Економіка. - 2013. - Т. 18, Вип. 1(1). - С. 142-145. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2013_18_1\(1\)_33](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2013_18_1(1)_33).
3. Столпов В. Ф., Шаповал Г. М. Особливості управління системою фінансово-економічної безпеки будівельних підприємств / В. Ф. Столпов, Г. М. Шаповал // Науково технічний збірник № 111. - С. 103-108.
4. Васечко Л. І. Огляд понятійного апарату фінансово-економічної безпеки підприємства / Л. І. Васечко // Формування ринкових відносин в Україні. - 2012. - № 9. - С. 115-118. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2012_9_28.
5. Фінансово-економічна безпека : стратегічна аналітика та аудиторський супровід : монографія / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; за заг. ред. Т. В. Момот. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – 340 с. ISBN 978-966-695-385-1
6. Миронець Ю. В. Економічна сутність поняття "фінансово-економічна безпека підприємства" [Електронний ресурс] / Ю. В. Миронець // Молодий вчений. - 2016. - № 12.1. - С. 882-885. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_12
7. Бондаренко О. О. Фінансово-економічна безпека підприємства: теоретичний та практичний аспекти [Електронний ресурс] / О. О. Бондаренко, В. А. Сухецький. // *Ефективна економіка*. - 2014. - № 10. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_10_77

References (BSI):

1. Vasiltsiv T.G. *Financial and economic maintenance-free enterprises of Ukraine: strategies and mechanisms of care: monographs* / Vasiltsiv T.G., Voloshin V.I., Boykevich O. R., Karkavchuk V.V., [edited by T.G. Vasiltsiva]. - Lviv: VIDA-VNITTSVO, 2012. –386 c.
2. Ivashchenko O. V. *Financial and economic free enterprise* / O. V. Ivashchenko // *Visnik Odessa National University. Economics*. - 2013. - T. 18, VIP. 1(1). - С. 142-145. - Access mode: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2013_18_1\(1\)_33](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2013_18_1(1)_33).
3. Stolpov V.F., Shapoval G.M., *Peculiarities of management of the system of financial and economic security of Buddhist enterprises* / V.F. Stolpov, G.M. Shapoval // *Naukovo tekhnichnichnyi zbirnik No. 111*. - С. 103-108.
4. Vasechko L. I. *A look at the understandable apparatus of financial and economic security of the enterprise* / L. I. Vasechko // *Formation of market inputs in Ukraine-Ni*. - 2012. - № 9. - С. 115-118. - Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2012_9_28.
5. *Financial and economic security: strategic analytics and auditory supervision: monograph* / Kharkiv. nat-Moscow State University; for edited by T. V. Momot. - Kharkiv : KhNUMG im. O. M. Beketova, 2015. - – 340 c. ISBN 978-966-695-385-1

6. Myronets Yu. V. *Economical pipping understanding "financial and economic without furnace enterprise"* [Electronic resource] / Yu. V. Myronets // *Young volleys*. - 2016. - № 12.1. - С. 882-885. - Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_12

7. Bondarenko Oh. O. *Financian-economical enterprise without furnace: theoretical and practical aspects* [Electronic resource] / O.O. Bondarenko, V.A. Sukhetsky. // *Efficient economy*. - 2014. - № 10. - Mode of accesspu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_10_77

Keywords: *financial and economic security; safety; security; stability; liquidity; competition; business processes.*

Ключові слова: *фінансово-економічна безпека; безпека; загроза; стійкість; ліквідність; конкурентоспроможність; бізнес-процеси.*

Ключевые слова: *финансово-экономична безопасность; безопасность; угроза; стойкость; ликвидность; конкурентоспособность; бизнес-процессы.*

Рецензент: Гончар В. В., завідувач кафедрую маркетингу та бізнес-адміністрування, ДВНЗ «ПДТУ», д.е.н., доцент

Перевірено на плагіат системою: <https://corp.eu.unicheck.com/library/viewer/report/1000016973>